

Päädyin tekemään tämän tehtävän esseemuodossa ja toivon sen sopivan kurssisuoritukseen. Koin valtavan hankalana videoinnin, sillä se ei ole ollenkaan ominta aluettani, varsinkaan yksin toteutettuna ja lisäksi minulla on nyt useamman viikon ollut niin paha yskä, etten saisi videota kuvattua ilman useita pysäytyksiä. Toivonkin, että tämä toteutusmuoto kelpaa tehtävään.

Opettaja tarvitsee työssään monenlaista osaamista. Pidän itse tärkeimpinä taitoina vahvoja vuorovaikutus- ja tunnetaitoja sekä hyvää ryhmänhallintataitoa. Näiden taitojen avulla opettajan perustyö, oppilastyö, tulee mahdolliseksi. Lisäksi opettajalla tulee olla vahva tietämys eri opetustyyleistä ja tavoista, joilla oppilaat oppivat. Tämän tietämyksen avulla opettaja pystyy valitsemaan sopivimman lähestymistavan luokassa. Opettajalla tulee olla myös selkeä käsitys opetussuunnitelman ja perusopetuslain sisällöistä, sekä siitä, millaisia mahdollisia haasteita tai tuen tarpeita oppilailla saattaa koululuokassa ilmetä. Myös oppiaineiden sisältöihin liittyvä tietämys ja ymmärrys on oleellinen osa luokanopettajan ammattitaitoa ja edellytys työn menestyksekkääseen suorittamiseen. Näiden taitojen lisäksi on tärkeää, että opettajalla on selkeä minäkäsitys, arvopohja ja ammatillinen identiteetti, joiden varaan opettaja rakentaa käsitystään itsestään opettajana ja osana yhteiskuntaa sekä koulumaailmaa. Ilman selkeää käsitystä näistä asioista, saattaa opettaja tiedostamattaan ajautua ristiriitatilanteeseen joko itsensä tai ympäröivien ihmisten kanssa ja olla tilanteessa kykenemätön löytämään rakentavaa ratkaisua. Näistä tilanteista selviytymiseen opettaja tarvitsee hyvää stressinsietokykyä ja taitoa toimia johdonmukaisesti myös hyvin haastavissa tilanteissa. Ilman näitä taitoja opettaja saattaa ajautua kuluttamaan

voimavarojaan työhön liikaa, joka saattaa pahimmillaan johtaa työuupumukseen. Opettajan työ on hyvin moninainen kokonaisuus, jossa tarvitaan vahvoja itsensä johtamisen taitoa ja kykyä tulla aidosti toimeen monenlaisten ihmisten kanssa. Monissa tilanteissa työstä suoriutuminen vaatii vahvoja kommunikaatiotaitoja ja kykyä sietää eriäviä mielipiteitä ja jopa arvostelua. Ratkaisukeskeisyys tukee opettajan työhyvinvointia ja parantaa mahdollisuuksia kokea työ mielekkääksi vielä pitkän työuran jälkeen.

Moniulotteisen opettajan osaamisen prosessimallin, eli MAP:n mukaan opettajan osaaminen koostuu viidestä osaamisalueesta, jotka ovat opetuksen ja oppimisen tietoperusta, kognitiiviset taidot, sosiaaliset taidot, persoonalliset orientaatiot ja ammatillinen hyvinvointi (Metsäpelto ym., 2020). Näiden lisäksi osaamiseen liittyy tilannekohtaiset taidot, joita ovat tulkinta, havaitseminen ja päätöksenteko (Metsäpelto ym., 2020). Opettajan osaamiseen vaikuttaa tiiviisti myös ammatilliset käytännöt, jotka koostuvat yksilön ja ryhmän tasosta, organisaation tasosta sekä paikallisesta, kansallisesta ja kansainvälisestä tasosta (Metsäpelto ym., 2020). Edellä mainituista osista koostuva opettajan osaaminen vaikuttaa suoraan oppilaiden oppimiseen, motivaatioon ja hyvinvointiin (Metsäpelto ym., 2020).

Oppimisalueiden ulottuvuudet rakentuvat monitahoisista kokonaisuuksista. Opetuksen ja oppimisen tietoperusta rakentuu sisältötiedosta, pedagogisesta tiedosta, pedagogisesta sisältötiedosta, käytännöllisestä tiedosta ja kontekstuaalisesta tiedosta (Metsäpelto ym., 2020). Kognitiiviset taidot koostuvat tiedonkäsittelystä, kriittisestä ajattelusta ja ongelmanratkaisusta, luovuudesta, metakognitiosta sekä kommunikaatiosta, argumentoinnista ja päättelystä (Metsäpelto ym., 2020). Sosiaaliset taidot taas pitävät sisällään vuorovaikutustaidot, tunnetaidot, moninaisuutta koskevan osaamisen sekä kulttuurienvälisen osaamisen ja siihen liittyvät vuorovaikutustaidot (Metsäpelto ym., 2020). Persoonalliset orientaatiot taas koostuvat henkilökohtaisista ominaisuuksista, minäkäsityksistä, ammatillisista uskomuksista, arvoista ja etiikasta, motivationaalisista orientaatioista ja ammatillisesta identiteetistä (Metsäpelto ym., 2020). Ammatillinen hyvinvointi taas rakentuu työhyvinvoinnista, stressinhallinnasta ja resilienssistä (Metsäpelto ym., 2020). Opettajan osaaminen on siis valtavan monitahoinen palapeli, jonka osien löytämiseen ja kokoamiseen vaaditaan paitsi itsereflektiokykyä ja sisäistä

motivaatiota alaa kohtaan, myös kollegiaalista tukea ja aikaa kasvaa opettajana. Opettajaksi kasvaminen alkaa viiden vuoden yliopistokoulutuksen aikana, mutta mielestäni osaaminen syvenee vasta ensimmäisen viiden vuoden työkokemuksen seurauksena. Vaikka opettaja ei koskaan tule työssään valmiiksi ja aina voi kasvaa ammatillisesti, koen kuitenkin, että ammatillisesti kriittisimmät vuodet ovat viisi ensimmäistä. Näiden aikana saatu tuki, kannustus, perehdytys, ohjaus ja mentorointi vaikuttavat suoraan opettajan käsityksiin itsestään opettajana ja omiin vaikutusmahdollisuuksiin sekä sitoutumiseen alalle. Jos opettaja ei saa riittävää tukea ja kokee siksi jäävänsä yksin, altistaa se työuupumukselle, kyynistymiselle ja haluttomuudelle kehittyä ammatillisesti.

Oma asiantuntijuuteni on kehittynyt POM-opintojen aikana valtavasti, eikä ainoastaan siksi, että opinnot ovat sisällöltään loistavat, vaan erityisesti siksi, että olen suorittanut ne täysin päivätyöni ohessa alakoulun laaja-alaisena erityisopettajana. Koen, että vasta POM-opinnoissa olen konkreettisesti onnistunut kiinnittämään kaiken oppimani käytännön työhön ja sitä kautta onnistunut refleктоimaan omaa oppimistani sellaisella tasolla, johon en aiempien opintojeni aikana ole päässyt. Olen opiskellut varhaiskasvatustieteen kandidaattitutkinnon sekä erityispedagogiikan maisteritutkinnon, mutta vasta työelämääni siirryttyäni ovat opinnot todella syventäneet pedagogista osaamistani sille tasolle, että pystyn puhumaan itsestäni asiantuntijana. Se erikoisuus, mikä POM-opinnoilla on suhteessa muihin kasvatusalan opintoihin, on se, että ainoastaan näissä opinnoissa pureudutaan syvällisesti tavoitealueisiin, arviointiin ja opetuksen sisältöihin. Nämä asiat ovat kuitenkin varsin oleellisia myös erityisopettajan työssä, vaikkei laaja-alaisella erityisopettajalla arviointivastuuta olekaan. Minusta on hämmästyttävää, ettei näitä aiheita sivuta sen tarkemmin muissa opinnoissa.

Se osaaminen, jota en ennen POM-opintoja ollut vielä saavuttanut, mutta jonka olen niiden aikana saavuttanut ja joka yhä jatkossa syvenee, liittyy opetuksen ja oppimisen tietoperustaan. Erityisesti sisältötietoon, pedagogiseen sisältötietoon ja kontekstuaalinen tieto ovat osa-alueita, joiden koen syventyneen näiden opintojen aikana. Joiltain osin sisältötieto on jäänyt saavuttamatta, sillä ennen kuin olen opettanut vähintään yhden lukuvuoden jokaista luokka-astetta, en voi sanoa saavuttaneeni sisältötietoa täysin. On olemassa termejä, käsitteitä ja ilmiöitä sekä opetussuunnitelman osia, jotka jäsentyäkseen

vaativat läpiopetetun lukuvuoden. Tätä aukkopaikkaa haluan opintojakson aikana syventää sen verran, mitä se käytännössä on mahdollista tässä ajassa. Ajattelen, että tätä aukkopaikkaa tulisi kehittää erityisesti käytännön kautta. Uskoisin, että paras tapa täydentää tätä aukkopaikkaa tämän kevään aikana, on observoida sellaisia tunteja sellaisilla luokka-asteilla, joita en tavallisesti pääse seuraamaan. Näitä on esimerkiksi alkuopetuksen kuvataiteen tunnit, yläluokkien käsityön tunnit sekä kaikkien ikäluokkien liikunnan ja musiikin tunnit.

Asiantuntijahaastattelussa päätin haastatella luokanopettaja Jenna Suutarista. Jenna opettaa viidettä luokkaa ja hänen lukujärjestyksestään löytyy sekä kuvataidetta että musiikkia. Koin, että hänen haastattelemisestaan voisin saada eniten tukea aukkojeni täydentämiseen. Jenna on suorittanut kuvataiteen sivuaineen ja kokee hyötynensä sen suorittamisesta osana luokanopettajaopintoja. Jennan mielestä taito- ja taideaineiden menestyksekkääseen opettamiseen vaaditaan vähintään jonkinlainen omakohtainen motivaatio ja kiinnostus oppiaineen sisältöjä kohtaan. Taito- ja taideaineiden oppituntien sisällöt riippuvat Jennan mukaan paljon opettajasta, joka tunteja pitää. Jenna kokee, että se, että opettajan oma luovuus saa näkyä tuntien sisällöissä on voimavara ja etu. Kuvataiteen arviointi on Jennan mukaan melko helppoa, mikäli arviointi ja tavoitteet ovat linjassa keskenään ja tavoitteet on tuotu selkeästi ilmi oppilaille. Hän kokee, että taito- ja taideaineiden opetus vaatii oppiaineista eniten opettajalta omaa taustatyötä. Esimerkiksi grafiikan opetuksessa opettajan on täytynyt tehdä sitä itse, jotta sitä pystyy opettamaan oppilaille. Omat kokemukset auttavat välttämään sudenkuopat. Musiikin osalta Jennalla on taustallaan musiikin perustasotutkinto, joten hän ei kokenut saaneensa musiikin POM-opinnoista muuta kuin kertausta. Hän kuitenkin ajattelee, että opinnot ovat noviisille liian haastavat. Näin ollen hän ei koe, että ne valmistaisivat musiikin opettamiseen. Jenna kokee, että hänellä on harrastuneisuutensa ansiosta osaamista taitojen tulkinnasta, tekniikoista ja kokonaisuuksista enemmän kuin jollakin toisella opettajalla saattaisi olla. Hyvät perustaidot tuovat itsevarmuutta opettamiseen.

Lähde:

Metsäpelto, R-L., Poikkeus, A-M., Heikkilä, M., Heikkinen-Jokilahti, K., Husu, J., Laine, A., Lappalainen, K., Lähteenmäki, M., Mikkilä-Erdmann, M., & Warinowski, A. (2020, 21. helmikuuta). Conceptual framework of teaching quality: A Multidimensional Adapted Process Model of Teaching. Verkossa: psyarxiv.com/52tcv
doi: 10.31234/osf.io/52tcv